

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 25 febr. 1895, kl. 2 e. m.

Laguskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.

I 41 § konkurslagen den 18 september 1862, första stycket, stadgas för närvarande: Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man, inom eller utom rätten, att i konkurs-saken vara rättens ombudsman. Härtill må dock ej utses rättens ordförande. Ombudsmannen åligger att öfver gode männens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurs-saken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Vid innevarande riksdag har frågan om förändrade bestämmelser rörande de personer, bland hvilka rättens ombudsman skall utses, blifvit bragt å bane i två särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner, den ena, n:o 115, af herr *Per Andreasson* och den andra, n:o 107, af herr *A. Peterson* i Hasselstad.

Den förstnämnde, herr *Per Andreasson*, föreslår upphäfvande af bestämmelsen att rättens ombudsman må kunna utses jemväl inom rätten, och hemställer, i enlighet härmed, att 41 § konkurslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man, utom rätten, att i konkurssaker vara rättens ombudsman. Ombudsmannen åligger — — — — — befattning tillträder.

Till stöd för berörda framställning anför herr Andreasson:

Genom lagen den 18 april 1890 vidtogs den förändring beträffande 67 § konkurslagen, att arfvode till rättens ombudsman skulle alltid blifva bestämdt af domstolen, i stället för att, såsom förut varit förhållandet, sådant bestämmande endast skedde i de ytterst sällsynta fall, att klagomål fördes öfver det sätt, hvarpå vederbörande borgenärer begagnat sin rätt att anslå arfvodet. Denna förändring återverkar på ett sätt, som antagligen ej af lagstiftaren blifvit beaktadt, på 41 § konkurslagen, som innehåller stadgandet, att till rättens ombudsman skall utses en ärlig och förständig man, *inom eller utom* rätten.

Uti de mindre städerna särskildt är vanligt, att rättens ledamöter så godt som uteslutande huggas med rättens ombudsmansbefattningar, och understundom sker detta på ett sätt, att hela saken får ett sken af löneförbättring för domstolens ledamöter. Exempelvis, efter hvad berättas, kan jag nämna, att understundom rättens ombudsmansarfvodena skulle gå till en kassa, som delas bland ledamöter i rådstufvurätt. Någon utom rätten stående förordnas då begripligen ej.

Huru jämsförhållanden vid pröfningen af arfvodenas storlek kunna undvikas, är nästan svårt att förstå, men sker förmodligen genom inkallande af extra rådmän, som sålunda oupphörligen få bestämma öfver de ordinaries inkomster.

Att ett sådant sakernas tillstånd icke kan bibehållas utan men för domstolens anseende, torde vara uppenbart, likasom att svårighet ej någonstädes finnes att utom domstolarne erhålla ärlige och förstandige män, lämplige till rättens ombudsmän.

Herr *A. Peterson* i Hasselstad anmärker, hurusom belåtenheten med rättens ombudsmansinstitutionen icke varit så allmän, som man kunnat hoppas och vänta, och att anledningen härtill i viss mån varit den, att man trott sig finna, att vederbörande vid utseende af rättens ombudsman icke alltid tagit tillbörlig hänsyn till den utseddes förmåga och personliga egenskaper i öfrigt, utan fast hellre afsett fränjande af mer eller mindre egna intressen. Särskildt vore detta förhållandet i de mindre stä-

derna, der, enligt hvad motionären erfarit, det blifvit ganska vanligt, att inkomsterna af befattningen såsom rättens ombudsman tillfölle en eller annan af rättens ledamöter eller efter vissa grunder dem emellan fördelades. Detta vore uppenbarligen icke öfverensstämmande med god ordning. Dels slappades nemligen kontrollen öfver befattningens handhavande och dels komme, vid bestämmandet af arfvodet åt befattningens innehafvare, rätten att döma i egen sak, hvarjemte för allmänheten mer eller mindre obehväma jäfsförhållanden lätteligen komme till stånd genom en dylik anordning.

Motionären, som sålunda synes uteslutande fästa sig vid förhållandena i stad, hemställer följaktligen, att 41 § 1 mom. af gällande konkurslag måtte på det sättet ändras, att orden »inom eller utom rätten» må utgå, samt efter orden »härtill må dock ej utses rättens ordförande» tilläggas orden »eller ständig ledamot af rådstufvurätt i stad».

Att en bestämmelse, som lemnar rätten eller, på landet, domaren öppet att vid utseende af rättens ombudsman göra sitt val inom rättens egen krets, i tillämpningen lätteligen kan vålla betänkliga olägenheter, lär enligt utskottets åsigt icke kunna med fog förnekas. Motionärerne, af hvilka herr *Andreasson* med sin framställning torde få anses åsyfta förhållandena jemväl på landet, der utseendet af ifrågavarande funktionär tillkommer domaren ensam, hafva båda företrädesvis fäst sig vid den vanskliga ställning, hvori frågan om arfvodesbeloppets bestämmande icke kan undgå att försätta den samvetsgranne rättsledamoten, för hvilken blotta skynten af misstanke att dervid vilja på ett eller annat sätt tillgodose egna intressen måste vara förhatlig; och nekas kan icke, att det är ur denna synpunkt, som stadgandet i fråga ter sig mest betänkligt.

Visserligen är det närmast förhållandena i städerna och, af lätt insedda skäl, särskildt de mindre städerna, som härvid påkalla lagstiftarens uppmärksamhet, men tydligt är, att arfvodesfrågans afgörande jemväl vid underrätt på landet lätteligen kan verka menligt för rättens anseende och vålla misstämning så väl inom rättens egen krets som bland borgenärerne, derest rättens beslut i frågan icke skulle utfalla i enlighet med deras förslag.

Jemväl ur andra synpunkter kunna emellertid erinringar göras mot lämpligheten af ifrågavarande befattnings utöfvande af en rättens ledamot; och må det i sådant afseende vara till fyllest att erinra, hurusom, på sätt

motionärerne anmärkt, en dylik anordning dels mången gång kan föranleda jämsförhållanden, som särskildt vid rådstufvurätterna i de mindre städerna med deras sammansättning svårligen kunna undgå att vålla tidsutdrägt med konkurssakens behandling och kostnader för borgenärerne, och dels måste försvåra den kontroll öfver ombudsmannens verksamhet, som rätten bör låta sig angeläget vara att utöfva.

Utskottet, som håller före, att erfarenheten flerstädes bekräftat här ofvan anförda betänkligheter, finner jemväl en annan omständighet tala för en förändring i den af motionärerne ifrågasatta rigtning. Såsom motiven till gällande konkurslag gifva vid handen, innehöll det ursprungliga, inom justitiedepartementet utarbetade förslaget i ämnet den bestämmelse, att rättens ombudsman skulle utses *inom* rätten. Anledningen härtill torde hafva varit en sträfvan att jemväl i formelt afseende likställa innehafvaren af denna befattning med den franska handelsrättens juge commissaire, hvilken tagits till förebild för förslagets rättens ombudsman. I öfverensstämmelse härmed innehöll också berörda förslag föreskrift derom, att rättens ombudsman skulle, i likhet med hvad som gälde i fråga om »juge commissaire», inför rätten föredraga uppkomna tvistefrågor. Den komité, som härefter afgaf betänkande och förslag i ämnet, fann emellertid sammansättningen af våra underrätter på landet lägga hinder i vägen för genomförandet af en motsvarande anordning af rättens ombudsmansinstitutionen, och vidtog af sådan anledning samt med hänsyn tillika till de inom högsta domstolen gjorda anmärkningar mot det äldre förslagets bestämmelser i förevarande ämne den förändring, som sedermera vann lagstiftarens bifall, att rättens ombudsman lika väl skulle kunna utses utom rätten, i sammanhang hvarmed komitén uttalade den förvisning, att någon svårighet icke skulle möta att i hvarje landsort så väl som i hvar stad finna personer, fullt kompetenta och i öfrigt lämpliga för ifrågavarande befattning. Att förhållandena i vårt land, sedan berörda uttalande gjordes, utvecklats sig derhän, att man nu med ännu större fog än då kan instänna deri, läser ingen vilja ifrågasätta.

Af hvad ofvan anförts följer, att utskottet anser en förändring i den af motionärerne angifna rigtning numera både böra och kunna vidtagas, äfvensom att förändringen, då giltigt skäl icke synes förefinnas att i förevarande afseende införa olikhet i stadganden för land och för stad, bör afse jemväl rättens ombudsmansbefattningen på landet. Utskottet får sålunda hemställa,

1:o att herr *A. Petersons* motion icke må af Riksdagen bifallas

samt

2:o att Riksdagen ville, med bifall till herr *Andreassons* i ämnet väckta motion, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881.

Härigenom förordnas, att 41 § konkurslagen den 18 september 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall hafva följande ändrade lydelse:

41 §. Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man utom rätten att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Ombudsmannen åligger att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed, gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.

Stockholm den 25 februari 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Reservation

af herrar *Annerstedt, von Krusenstjerna, Fröberg, von Stapelmohr* och *Bruzelius*, hvilka anført:

»Såsom motiv för det af motionären ifrågasatta förbudet att inom rätten utse rättens ombudsman har hufvudsakligen åberopats det förhållande, att i vissa fall, då en domstolsledamot förordnades till rättens ombudsman, bestämmandet af hans arfvode skulle hafva skett på ett sätt, som lemnade utrymme för anmärkning. Det uppgifna missförhållandet, derest det vore verkligt och så framt den borgenärerne tillkommande rättighet att öfverklaga underrättens beslut angående ifrågavarande arfvode ansåges icke innebära tillräckliga garantier deremot, skulle enligt vår uppfattning böra föranleda allenast förändrade föreskrifter angående sättet för bestämmande af detta arfvode, men icke borttagandet af det med principerna i gällande konkurslag fullkomligt öfverensstämmande stadgandet, att rättens ombudsman må kunna utses bland ledamöterna i rätten. Blefve detta förbud infördt, skulle dessutom den sannolika påföljden endast blifva den, att i de fall, der för närvarande en ledamot af rätten anses böra förordnas till rättens ombudsman, i stället någon af de vid rätten inskrifna extraordinarier erhålla förordnandet, hvilken förändring icke kan anses såsom en förbättring.

På hufvudsakligen dessa skäl hafva vi ansett, att ifrågavarande motioner bort af utskottet afstyrkas.»

Herrar *Liss Olof Larsson, Näslund* och *P. G. Petersson* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
